

ЗБОРНИК

МАТИЦЕ СРПСКЕ
ЗА ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

LI/1—2

НОВИ САД, 2008

књига многима разумљива. Истовремено, књига је за оне посвећене читаоце и веома захтевна, јер тражи од њих познавање многих индоевропских језика као и поимање проблематике која се описује у контексту свега изнетог у овој књизи.

И на крају, књигу бих, као обавезну литературу, препоручила свима који се у својим научним истраживањима сусрећу са проблемима из историјске лингвистике, као и осталим заинтересованима за ове теме, јер ће се у многим радовима сусрести са веома испреним, луцидним и, надасве, веома инспиративним научним објашњењима појава из дијакроничке лингвистике.

У Новом Саду, децембра 2008.

Марина Куреџевић

UDC 811.163.41'282.3(497.11 Jablanica)

ПА ТАКОЈ СНОВЕМО НА ЕДНУ ПО ЈЕДНУ...*

Радмила Жугић, *Речник љовора јабланичког краја*, Српски дијалектолошки зборник ЛП, Београд 2005.

Пожелела сам да оно што ћу изговорити на овој промоцији прибави и наслов тек онда када сам у *Речнику љовора јабланичког краја* наишла, под одредницом *сновем*, на следећи пример из јабланичког говора: *ѡа ѡакој сновемо на едну ѡо једну*... Наметнуло се некако једно сликовито поређење: ткаља која навија основу за ткање и лексикограф који помно и уредно „намиче” реч по реч. Потка смотана у кануру премеће се лево и десно, речи се лагано слажу једна за другом...

Будући да нисам ни лексикограф ни лексиколог, а узевши у обзир да је проф. Недељко Богдановић изрекао све важно у вези са *Речником* који данас представљамо, даћу себи слободу да моје виђење ове књиге Радмиле Жугић буде унеколико *разбарушено*, барем подједнако лирско колико и лингвистичко.

Слушала сам у неколико наврата како проф. Реметић помиње једно драгоцено и свечано тројство — одуживање *завичају*, *родитељима* и *учитељима*. Радмила Жугић се овим речником одужила једновремено и завичају и родитељима и учитељима. То је речник њеног матерњег дијалекта, ту су у дирљивој посвети поменути њени родитељи (осим што су забележени и као казивачи појединих дијалекатских текстова), а квалитет саме књиге говори о „уредно враћеном дугу” великанима српске лексикографије и лексикологије.

* Реч на представљању *Речника љовора јабланичког краја*, аутора Радмиле Жугић, одржаном 7. децембра 2006. у Лесковцу, у оквиру научног скупа „Могућност стварања на дијалекту”, а у организацији Лесковачког културног центра.

Међу корицама многих бројева *Српског дијалектолошког зборника* нашли су се драгоцени речници неколико лексикографа аматера. Памтим да је проф. Ивић са нескривеном радошћу дочекивао сваки такав рукопис. Тим већа треба да је наша радост када се таквог приметног посла прихвати један стручњак — лингвиста. Тако смо добили *Речник говора Загараца*, аутора Драга и Жељка Ђупића, *Из лексике Васојевића*, аутора Раде Стијовић, те *Речник говора јабланичког краја*, први професионално урађен речник са призренско-тимочког подручја. И надамо се да ће се овај низ наставити.

Очевидно је да су у *Речник говора јабланичког краја* уложени и знање и дугогодишње искуство једног врсног лексикографа. Аутор нам из свог родног говора, који, очигледно, савршено познаје, доноси изузетно богату лексичку грађу. Та грађа је прецизно забележена и поуздано акцентована. Све лексеме су снабдевене граматичким ознакама, показане су њихове разноврсне гласовне нијансе (нпр. *ни́ки/ни́ко/ни́кој*), сва значења сваке речи илустрована су реченицама у дијалекту, тако да су примери много више но само потврда употребе дате одреднице. Има у овоме речнику много примера који се лепо могу искористити у настави: примери *рабо̀џи* (имп.) и *ја рабо̀џи* (аор.) као потврда дистинктивне улоге прозодијских елемената, богато представљена деривациона гнезда у, иначе, дериватима (деминутивима и аугментативима) богатим призренско-тимочким говорима, семантичке нијансе код примера као што су *убавџак*, *белуња̀в*, *љуџиџика̀в*, *на̀ллувиџав*, извесно померање значења у примерима типа *новина̀* (= земља која се први пут обрађује) и *обор̀* (= двориште).

Навешћу као једну занимљивост и податак да свој „женски парњак“ поседују и лексеме као што су, на пример, *нема̀љивко* (= неурачунљив човек), *ненаја̀јциник* и *неја̀ренко*: *нема̀љивка*, *ненаја̀јциница* и *неја̀ренка*. Очигледно, језик је такве парове успостављао тамо где се за њима осећала потреба. Но, овде није реч о занимањима, а ни о особинама које су за дику својим носиоцима, па овај податак не може ићи у прилог тежњама појединих лингвиста који деривацијом овога типа настоје да *омоћавају* женски род.

Речничко богатство које нам представља Радмила Жугић тиче се најразличитијих области традиционалног живота, тј. материјалне и духовне културе у најширем смислу. Навешћу, у вези с тим, само неколико лексема: *берма̀нка* (посуда), *клацњеник̀* (део ношње), *крва̀ј* (обичај), *џи́рлеџи́ница* (у клетви), *чамја̀р* (део коњске опреме) итд.

Упознавши се са *Речником говора јабланичког краја*, можемо закључити и то да се израда ономастичког речника ове области отвара као привлачна могућност или, исправније речено, као обавеза коју не треба превише одлагати.

Радмила Жугић ослушкивала је и двадесет година прибирала речи за *Речник* који је пред нама и у коме има око 9.000 одредница. Она је овом књигом подигла трајан споменик своме завичајном говору. Осим што је њоме постала заслужан приносио српској лексикографији и дијалектологији, задужила је новим подацима посленике у више лингви-

стичких области, и дијакроничаре и синхроничаре. И не само њих. Ова књига, као сваки добро урађен дијалекатски речник, може користити и посленицима у многим другим научним областима и дисциплинама.

На крају, ту је и посебно занимљива мала збирка речи на слово *s*. У тој се збирчици нашао и лексема *сѣђан*, која може значити и „ништаван, безвредан”, али и реч *сумбул*, са примером који као да је преузет из неке од приповедака Боре Станковића: *Баџича оїрадена ѿреї кућу, а у њум и лалики, и сумбул од цве боїе, илїиче, божур, мерїше цел обдр*.

Београд

Софија Милорадовић

UDC 811.133.1'367.625
811.133.1'366.58

СЕМАНТИКА И ПРАГМАТИКА ГЛАГОЛСКИХ ВРЕМЕНА У ФРАНЦУСКОМ ЈЕЗИКУ

Књига двоје младих лингвиста, доц. др Верана Станојевића са Филолошког факултета у Београду и доц. др Тијане Ашић са ФИЛУМ-а, под насловом *Семантика и прагматика глаголских времена у француском језику* (Филолошко уметнички факултет, Крагујевац, 2007) представља истинско освежење у нашој научно-педагошкој литератури из области лингвистике.

Иако аутори у наслову књиге обавештавају будућег читаоца да је предмет њиховог интересовања глаголски систем у француском језику, текст који су нам понудили пружа далеко више од онога што би се на основу наслова књиге могло очекивати. Кроз причу о француским глаголским временима проткано је обиље драгоцених података из области опште, когнитивне и социолингвистике, синтаксе, семантике и прагматике, прикупљених из најновије лингвистичке литературе (период од 1995. до 2005) и применљивих на било који језички систем. Разматрања о времену као и о аспектуалним и темпоралним параметрима подједнако су значајна како за једног романисту, тако и за англисту или слависту, односно за сваког филолога без обзира на то којим се конкретним језичким изразом бави.

О овој књизи може се говорити са два аспекта: научног и дидактичког. Онај први односи се пре свега на формалне аспекте лингвистичке анализе, као и на представљање, примену и критику појединих теорија из области семантике и прагматике. Овај други, пак, у први план ставља разумевање значења и употребе глаголских времена у француском језику, што би студентима француског чији је матерњи језик српски, требало да олакша усвајање једног, за србофоне говорнике компликованог, глаголског система.

Текст књиге подељен је на 13 целина: *О времену и временима, Основни аспектијални и шемјорални параметри, Презенї, Перфектаї, Аорисї,*